

ช่างคิด

สอบติด

วาดเส้นด้วยดินสอศิลป์

อนันต์ ประภาโส

ศบ.(มัณฑนศิลป์) มหาวิทยาลัยศิลปากร, คม.(ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือเตรียมตัวสอบ วิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์ ฉบับสมบูรณ์
รวมเทคนิคการทำข้อสอบ วิธีวิเคราะห์ข้อสอบ การวางแผนทำข้อสอบอย่างเป็นระบบ
พร้อมภาพตัวอย่างตามมาตรฐานการสอบจริง

สอบตัด

วาจาสี่เหลี่ยมศิลปะ

อนันต์ ประภาโส

ศบ.(มัณฑนศิลป์) มหาวิทยาลัยศิลปากร, คม.(ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช่างคิด

สอบติด วาดเส้นมัณฑนศิลป์ อนันต์ ประภาโส

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

อนันต์ ประภาโส

สอบติด วาดเส้นมัณฑนศิลป์ ,--กรุงเทพฯ : ช่างคิด, 2553

176 หน้า

1. การวาดเส้น 2. การวาดเขียน 1. ชื่อเรื่อง

741

ISBN 978-616-90385-3-5

บรรณาธิการอำนวยการ : อนันต์ ประภาโส

บรรณาธิการบริหาร : ศรีนยา พรหมคำ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ภูษิต รอดดารา

ภาพประกอบ : กรีนยา ผลไพโร, เจษฎา มาเมืองกล, ชัยวัชร สุทธารมย์, ชลิตา เจียรจรรย์นันท์
ณัฐสุภรณ์ น้อยพิมพ์, ณัฐนันท์ วัชรปรีชาสกุล, ณัฐพงศ์ ดาววิจิตร,
ธนวัฒน์ เกียรติกังวานไชย, บุญเปี่ยม เบญจบุตร, ประภาสิต กลิ่นธรรมเสน,
ปุดณภพ บุญเกต, มวงมาศ เจริญผล, วิริน เขาวนนะ, ศรีอักษร งามเลิศศิริชัย,
สมนึก ภาคีสันต์, สุรศักดิ์ สุวรรณราช, สิริชาติ พิณฑอง, สุภาภรณ์ สุขประเสริฐ,
ไสภัย รัตนกลีกร, อธิจิต อารักษ์เกียรติงาม, อนันต์ ประภาโส, อาชวัน เล็กเจริญสุข

ศิลปกรรม : สมาร์ทเฮด กรู๊ป

พิสูจน์อักษร : รัตนวลี คำแก้ว

พิมพ์ที่ : บริษัท อัลฟ่า มิเลินเนียม จำกัด โทรศัพท์ 02-277-8455

จัดพิมพ์โดย นายอนันต์ ประภาโส (สำนักพิมพ์ช่างคิด)

31/213 หมู่บ้านพฤษภาวิไลเลข 1 ต.บึงคำพร้อย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150

โทรศัพท์ 02-192-3060 โทรสาร 02-192-3280 www.sipprapa.net

จัดจำหน่ายโดย บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

อาคารเนชั่นทาวเวอร์ ชั้น 19 เลขที่ 1858/87-90

ถนนบางนา - ตราด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ 02-729-8000 โทรสาร 02-739-8356-9

www.se-ed.com

ราคา 295 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์

คำนำ

การวาดเส้น (Drawing) เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกในการถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในความคิดให้เป็นรูปธรรมก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การนำเสนอในการสร้างสรรค์ต่าง ๆ รวมไปถึงในงานออกแบบทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบภายใน ออกแบบนิเทศศิลป์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องประดับ หรือเครื่องแต่งกาย นักออกแบบ ต้องทำภาพร่างความคิดครั้งแล้วครั้งเล่าก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นผลงานจริง เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยตามความต้องการ

วิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์ เป็นวิชาปฏิบัติ อยู่ในรหัส 60 เป็นวิชาบังคับในการสอบเข้าเรียนต่อในทุกสาขาของคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (รวมถึงในสถาบันอื่น ๆ ที่ใช้ข้อสอบร่วมกันในบางปี) การสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์เป็นการวัดความสามารถพื้นฐานและศักยภาพที่จะเรียนในวิชาชีพด้านศิลปะ-ออกแบบให้ประสบความสำเร็จ จึงนับว่าเป็นวิชาที่สำคัญมาก เพราะเมื่อนักเรียนสอบติดเข้าเป็นนักศึกษาในคณะนี้แล้วจะต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการวาดเส้นเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาออกแบบในสาขาที่เรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนจบหลักสูตร และยังต้องใช้ในการประกอบอาชีพอีกด้วย

หนังสือ สอบติดวาดเส้นมัณฑนศิลป์ เล่มนี้ ผู้เขียนได้ใช้ความรู้จากการเป็นศิษย์เก่าคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อดีตติวเตอร์ประจำคณะมัณฑนศิลป์ อดีตเจ้าของโรงเรียนติวศิลปะ (กลุ่มปู และ ศูนย์ศิลปะสี่ปีประจำ) และประสบการณ์การเป็นครูสอนวิชาศิลปะและการออกแบบมากกว่า 20 ปี ถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคในการเตรียมตัวสอบวิชา วาดเส้นมัณฑนศิลป์ ไว้อย่างครบถ้วน เท่าที่จะสามารถเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรได้

ในภาคของภาพตัวอย่าง ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากรุ่นพี่ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน คณะมัณฑนศิลป์ และคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร ลงมือวาดภาพกันอย่างสุดฝีมือ เพื่อให้น้อง ๆ ได้ใช้เป็นตัวอย่างในการฝึกฝน ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ ได้ใช้ประกอบการเรียนการสอนและการฝึกฝนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

อนันต์ ประภาโส

ตุลาคม 2553

ลำลูกกา ปทุมธานี

ติดต่อครูอุ้ยได้ที่

www.sipprapa.net

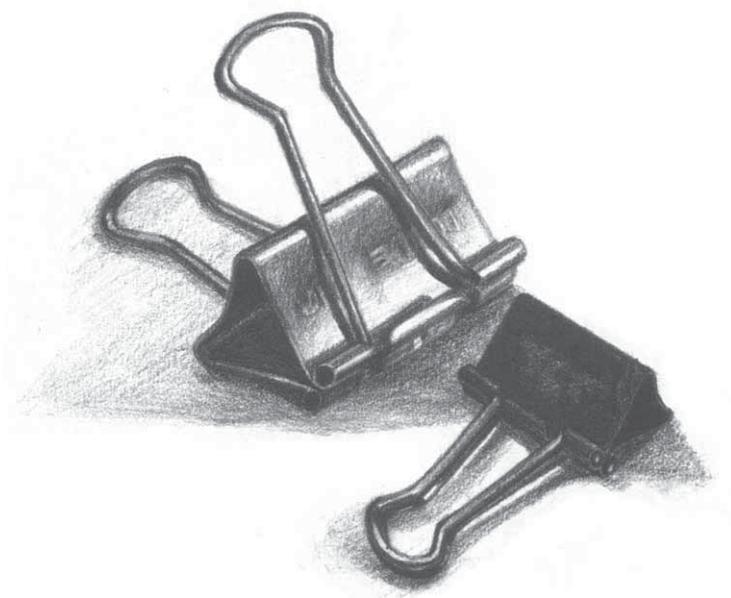
www.twitter.com/ananartist

www.facebook.com พิมพ์ anan prapaso

www.oknation.net/blog/kru-oui

สารบัญ

บทที่ 1	คณะมนตรีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	5
บทที่ 2	วาดเส้นมัณฑนศิลป์	11
บทที่ 3	ทักษะพื้นฐานการวาดเส้น	15
บทที่ 4	แนวข้อสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์	20
บทที่ 5	เทคนิคการทำข้อสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์	115
บทที่ 6	ข้อสอบและตัวอย่างผลงาน	120
บทที่ 7	การใช้หนังสือเพื่อฝึกฝนและเตรียมสอบ	172

บทที่ 1

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมื่อโรงเรียนศิลปากร ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2486 ได้เปิดสอนเพียงคณะเดียว คือ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 ได้ตั้ง คณะสถาปัตยกรรมไทย และโบราณคดี ตามลำดับ แต่เนื่องจากคณะจิตรกรรมและประติมากรรม ในขณะนั้นมีวิชาการตกแต่ง (Decoration) อยู่ในหลักสูตรด้วย และนักศึกษาที่จบการศึกษารุ่นแรกๆ บางคน ได้ออกไปทำงานทางด้านการตกแต่งภายในจนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และสังคมไทยในขณะนั้นมีแนวโน้มต้องการผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาการออกแบบตกแต่งมากขึ้น

สัญลักษณ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คือภาพพระพิฆเนศวร์

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งคณบดี คณะจิตรกรรมและประติมากรรม จึงได้หารือร่วมกับ ศาสตราจารย์ ม.จ.ยาใจ จิตรพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. พูนสวาท กฤดากร และ ม.จ. เฉลิมสมัย กฤดากร ซึ่งเป็นข้าราชการในกรมศิลปากรด้วยกัน และกำลังสอนวิชาศิลปะการตกแต่ง อยู่ในคณะจิตรกรรม ได้ร่วมกันจัดทำโครงการจัดตั้งคณะและหลักสูตรวิชามัณฑนศิลป์ขึ้น จนบรรลุผลสำเร็จ เป็นคณะวิชาที่ 4 ของ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา 2499

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร และ คณะมัณฑนศิลป์

ในปี พ.ศ. 2517 คณะมัณฑนศิลป์ได้ปรับปรุงหลักสูตร มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง ปรัชญา และ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร หลักสูตรฉบับปรับปรุงมีปรัชญาการศึกษาที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพประยุกต์ศิลป์ และมีความรู้พื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นนักออกแบบงานศิลปะที่มีความคิดความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์กว้างขวาง และเป็นมนุษย์สมบูรณ์

โครงสร้างหลักสูตรฉบับปรับปรุง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

- 1.กลุ่มวิชาพื้นฐานมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ นักศึกษาทุกคณะวิชาต้องศึกษา
- 2.กลุ่มวิชาพื้นฐานทางศิลปะปฏิบัติและทฤษฎีศิลปะ นักศึกษาทุกสาขาวิชาในคณะมัณฑนศิลป์ ต้องศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานทางศิลปะปฏิบัติและทฤษฎีศิลปะในระดับเดียวกัน
- 3.กลุ่มวิชาเอกของสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาที่สร้างความรู้ ความสามารถ ในวิชาชีพโดยตรง นักศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ ต้องศึกษาให้ครบถ้วน

4.กลุ่มวิชาเลือก เป็นกลุ่มวิชาที่เสริมความรู้ในวิชาชีพให้กว้างขวาง และส่งเสริมความสนใจความถนัดส่วนบุคคล ให้มีโอกาสพัฒนามากขึ้น

ในด้านการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนมาใช้ระบบหน่วยกิต และยกเลิกการศึกษาระดับอนุปริญญาศิลปบัณฑิต (มัณฑนศิลป์) เหลือเพียงระดับปริญญาศิลปบัณฑิต หลักสูตร 4 ปี ได้เพิ่มสาขาวิชาเป็น 4 สาขา ได้แก่

- สาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายใน
- สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์
- สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์
- สาขาวิชาประยุกต์ศิลปศึกษา

ในปี พ.ศ. 2529 คณะมัณฑนศิลป์ได้ปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้ง โดยปรับปรุงวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนการสอนของทุกสาขาวิชา และเพิ่มสาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา ทั้งนี้ ให้เป็นหลักสูตรที่มีความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็นกลุ่มวิชาเหมือนเดิม การจัดการศึกษาใช้ระบบหน่วยกิต และมีระดับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

ในปี พ.ศ. 2537 มีการปรับปรุงหลักสูตรครั้งล่าสุดและใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน ปรับปรุงการเรียนการสอนรายวิชาแกนของคณะแยกตามสาขาวิชา โดยมีวัตถุประสงค์ให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านมัณฑนศิลป์ เป็นผู้รอบรู้ มีทัศนคติอันดีงาม รู้จักคิดวิจิจฉัย มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาตนเอง มีคุณธรรมและนำคุณประโยชน์มาสู่สังคม

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ ดังต่อไปนี้

ปริญญาตรี หลักสูตรศิลปบัณฑิต (ศ.บ.)

- สาขาวิชาการออกแบบภายใน
- สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์
- สาขาวิชาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์
- สาขาวิชาประยุกต์ศิลปศึกษา
- สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา
- สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับ
- สาขาวิชาออกแบบเครื่องแต่งกาย

ปริญญาโท หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต(ศ.ม.)

- สาขาวิชาการออกแบบภายใน
- สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์
- สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา
- สาขาวิชาสาขาวิชาประยุกต์ศิลปศึกษา

สัญลักษณ์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คือ ดอกจอก สีประจำคณะคือ สีส้ม

ตึกคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ

การสอบเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาบัณฑิต คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เพื่อให้การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และปรัชญาในการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในด้านศิลปะและการออกแบบ คณะฯ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้มีวิชาเฉพาะเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาไม่สามารถดำเนินการจัดสอบวิชาเฉพาะให้แก่นักเรียนที่ต้องการสมัครเข้าศึกษาในคณะมัณฑนศิลป์ตามต้องการได้ ดังนั้น คณะมัณฑนศิลป์จึงเห็นสมควรให้มีการสอบ รับตรง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดดังต่อไปนี้

คุณสมบัติผู้สมัคร

- 1.เป็นผู้มีดําน้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข
- 2.เป็นผู้สำเร็จการศึกษาหรือผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีสุดท้าย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า สำหรับผู้สมัครที่จบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ ต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการดําเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญศึกษา
- 3.เป็นผู้ที่ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง โรคที่สังคมรังเกียจ หรือโรคสำคัญ ที่จะเป็อุปสรรคต่อการศึกษา
- 4.ต้องไม่มีความผิดปกติต่าง ๆ ที่คณะกรรมการดําเนินการสอบคัดเลือก เห็นว่าจะเป็อุปสรรคต่อการศึกษาและปฏิบัติงานในวิชาชีพ เช่น ตาบอดสีทั้งสองข้าง หูหนวกทั้งสองข้าง มีความพิการของมือ แขน หรือขา ทั้งสองข้าง
- 5.ต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย หากปรากฏในภายหลังว่า ผู้สมัครขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง จะถูกตัดสิทธิ์การสอบคัดเลือก หรือถอนสภาพจากการเป็นนักศึกษา ถึงแม้ว่าได้รับการส่งรายชื่อเข้ารับการศึกษาในคณะมัณฑนศิลป์แล้วก็ตาม

ขั้นตอนการสมัครสอบคัดเลือก

- 1.ให้ผู้สมัครเข้าสู่เวปไซด์ www.decentrance.su.ac.th ทำการสมัครสอบกับโปรแกรมการรับสมัครกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน โดยผู้สมัครต้องปฏิบัติดังนี้
 - 1.1 ผู้สมัครต้องสมัครสอบวิชาบังคับ 3 วิชา ประกอบด้วย
วิชา 01 ภาษาและสังคม
วิชา 02 วิทยุและคณิต
วิชา 60 วาดเส้นมัณฑนศิลป์
 - 1.2 ให้ผู้สมัครเลือกสมัครสอบวิชาออกแบบของสาขาวิชา ซึ่งผู้สมัครประสงค์จะสมัครคัดเลือกรับตรงในรหัสวิชา 61 - 67 ตามจำนวนวิชาที่ประสงค์จะสอบคัดเลือกเข้าศึกษา และให้จัดลำดับสาขาวิชาที่ประสงค์สมัครคัดเลือก โดยเรียงลำดับตามความต้องการเข้าศึกษาได้สูงสุด 7 ลำดับ ประกอบด้วย
วิชา 61 ออกแบบภายใน
วิชา 62 ออกแบบนิเทศศิลป์
วิชา 63 ออกแบบผลิตภัณฑ์
วิชา 64 ประยุกต์ศิลปศึกษา
วิชา 65 เครื่องเคลือบดินเผา
วิชา 66 ออกแบบเครื่องประดับ
วิชา 67 ออกแบบเครื่องแต่งกาย
 - 1.3 ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ยืนยันการสมัคร ส่งพิมพ์ใบสมัครบนกระดาษขาว ขนาด A 4 ทั้งนี้ เมื่อการสมัครเสร็จสิ้นแล้ว จะไม่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ ถ้าสมัครหลายครั้งด้วยข้อมูลของคนเดียวกัน ระบบจะทำการยกเลิกการสมัครที่ผ่านมาทั้งหมด และใช้การสมัครล่าสุด
 - 1.4 โอนเงินค่าสมัครสอบตามหมายเลขบัญชีธนาคารที่กำหนด

1.5 ส่งเอกสารและหลักฐานการสมัครทางไปรษณีย์ หรือด้วยตนเอง เอกสารที่ส่งถึงฝ่ายรับสมัครแล้ว ถือเป็นสิ้นสุดการสมัคร และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ ได้อีก กรณีที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลงการสมัคร ต้องเริ่มต้นขั้นตอนการสมัครตามข้อ 1.1 ใหม่ และ คณะมัณฑนศิลป์ ขอสงวนสิทธิ์การคืนเงินค่าสมัครสอบที่จัดส่งมาแล้ว

1.6 ผู้สมัครสามารถตรวจสอบสถานภาพการสมัครได้ทาง เว็บไซต์ www.decentrance.su.ac.th หลังจากส่งหลักฐานการสมัครแล้ว 7 วัน

2.หลักฐานการสมัคร ผู้สมัครต้องส่งเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

2.1 ใบสมัครที่กรอกข้อความในโปรแกรมการรับสมัครสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว โดยส่งพิมพ์ออกจากระบบ บนกระดาษขาว ขนาด A 4 ตีรูปถ่าย และลงลายมือชื่อในใบสมัครให้เรียบร้อย

2.2 หลักฐานใบโอนเงินค่าสมัครสอบ (ฉบับที่ได้รับจากธนาคาร) พร้อมเขียนชื่อผู้สมัครและวิชาที่สมัครสอบลงในหลักฐานการโอนเงิน โดยให้ผู้สมัครถ่ายสำเนาเก็บไว้เป็นหลักฐานของตนเอง

2.3 เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา (ปพ.1:4) หรือใบรับรองผลการศึกษา (ฉบับจริง)

2.4 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้สมัคร (ลงนามรับรองสำเนาถูกต้อง)

3. การส่งใบสมัคร ให้ผู้สมัครส่งใบสมัครที่ได้ดำเนินการสมัคร กับโปรแกรมการรับสมัครและเอกสารหลักฐานการสมัครสอบ โดย

3.1 ส่งทางไปรษณีย์แบบลงทะเบียนด่วนพิเศษ (EMS) จำกัดถึง การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษา โดยสอบรับตรง สำนักงานเลขาธิการคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถนนหน้าพระลาน พระนคร กรุงเทพฯ 10200

3.2 ส่งด้วยตนเองได้ที่ สำนักงานเลขาธิการคณะมัณฑนศิลป์ ชั้น 2 มหาวิทยาลัยศิลปากร ถนนหน้าพระลาน พระนคร กรุงเทพฯ ฯ

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ หมายเลขโทรศัพท์ 0-2221-5874

การวาดเส้น

การวาดเส้น (Drawing) คือการสื่อสารวิธีหนึ่งของมนุษย์ เป็นการนำเสนอความคิดของผู้วาดไปสู่ผู้ดู ด้วยกระบวนการทางการวาดให้เกิดเส้นหรือร่องรอยด้วยวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่งลงบนวัสดุอีกอย่างหนึ่ง เพื่อการสื่อความหมาย, ทำเครื่องหมาย, บันทึกประสบการณ์ หรือจินตนาการ, แสดงออกให้ปรากฏซึ่งความคิด, ความศรัทธา หรือเพื่อเป็นหลักฐานบางอย่าง โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ที่ง่ายที่สุดที่จะหาได้ในขณะนั้น

การวาดเส้นถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกในการถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในความคิดให้เป็นรูปธรรมก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การนำเสนอในการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

จิตรกร ต้องร่างภาพความคิดของตนอย่างคร่าว ๆ ก่อนที่จะมีการเพิ่มเติมตัดทอนให้ลงตัว เมื่อได้ภาพร่างที่ชัดเจนตรงกับความคิดและความรู้สึกแล้วจึงลงมือเขียนด้วยสี

ประติมากร ต้องจัดสรรรูปทรง, ปริมาตรที่วางให้ลงตัวด้วยวิธีการ “ร่างภาพ” ก่อนที่จะขึ้นรูปด้วยดินหรือแกะสลักให้เป็นรูปทรงตามจินตนาการ

สถาปนิก ต้องร่างแบบที่อยู่ในความคิดของตนในชัดเจนถูกต้องทั้งด้านความงาม สัดส่วน และประโยชน์ใช้สอยของอาคารเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้และทำความเข้าใจงานสร้างสรรค์ของตนก่อนที่จะให้ช่างนำไปสร้างเป็นงานสำเร็จ

ในวิชาการแพทย์ นักศึกษาแพทย์ต้องอาศัย “ภาพวาด” ในการศึกษาสรีระของมนุษย์ให้ละเอียดถี่ถ้วนก่อนจะไปศึกษาจากของจริง

ในงานออกแบบทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบภายใน ออกแบบนิเทศศิลป์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องประดับ หรือเครื่องแต่งกาย นักออกแบบ ต้องทำภาพร่างความคิดครั้งแล้วครั้งเล่าก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นผลงานจริง เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยตามความต้องการ

ในวงการศิลปะและการออกแบบของประเทศไทย วิชาวาดเส้นมักถูกจัดให้อยู่ในภาคการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นไปที่การฝึกฝนด้านฝีมือ และความชำนาญในเชิงช่าง ศิลปินและนักออกแบบมักจะทำงานวาดเส้นเพื่อจุดประสงค์ในการร่างความคิดมากกว่าจะเป็นผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ เช่น เพื่อเป็นภาพร่างของงานศิลปะหรืองานออกแบบในแขนงต่าง ๆ หรือเพื่อแก้ปัญหา และทดลองค้นคว้าแนวคิดก่อนลงมือทำจริง ในบางครั้งก็เป็นที่ไปเพื่อทดลองวัสดุ ตรวจสอบความคิด ประโยชน์ใช้สอย หรือเพื่อเพิ่มและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่กำลังจะสร้างสรรค์

ประเภทของงานวาดเส้น

การแบ่งประเภทของงานวาดเส้น นักวิชาการด้านศิลปะอาจให้ความหมายและประเภทไว้แตกต่างกัน ในที่นี้ขอแบ่งประเภทของการวาดเส้นจากพื้นฐานในการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

หุ่นนิ่ง (Still life) เป็นภาพของสิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น ผลไม้ ดอกไม้ แจกัน ผ้า วัตถุต่างๆ ผู้วาดจะเป็นผู้นำมาจัดวางให้ได้มุมมอง องค์ประกอบ มิติ และน้ำหนักแสงเงาที่สวยงาม การวาดภาพหุ่นนิ่งเหมาะสำหรับการฝึกหัดของผู้ที่เริ่มศึกษา ทำให้ไม่ต้องกังวลเรื่องของการเปลี่ยนแปลงหรือการเคลื่อนที่ของวัตถุ

คนเหมือน (Portrait) คือภาพที่ถ่ายทอดความเหมือนของใบหน้าคนจริง ภาพคนเหมือนอาจเป็นภาพทั้งตัว หรือจากศีรษะถึงช่วงอก หรือแค่ส่วนศีรษะเท่านั้นก็ได้ โดยมุ่งที่จะแสดงออกถึงลักษณะทางกายภาพโดยส่วนรวม เช่น ใบหน้า คอ ลำตัว และแขนของแบบ พยายามจับลักษณะเด่นและความเหมือนของแบบออกมาให้ได้ แล้วใช้เทคนิคต่างๆ สร้างน้ำหนัก แสงเงา ความกลมของใบหน้า ผม ตา จมูก ปาก เสื้อผ้า และบรรยากาศเพื่อนำเสนอความเป็นบุคคลผู้นั้นออกมาให้ได้มากที่สุด

คนเต็มตัว (Figure) ภาพคนเต็มตัวมีจุดเด่นของผลงานอยู่ที่โครงสร้างทั้งหมดตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ในลักษณะท่าทางต่างๆ คุณค่าความงามของภาพอยู่ที่สัดส่วน น้ำหนักแสงเงา การเน้นให้เห็นกล้ามเนื้อส่วนเว้า ส่วนโค้งอย่างเหมาะสม รวมไปถึงการจัดท่าทางของแบบ

ทิวทัศน์ (Landscape) หรือที่เรียกกันว่า ภาพวิว เป็นภาพที่เขียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น ท้องนา ป่า ภูเขา แม่น้ำ ทะเล บ้านเรือน ฯลฯ แสดงบรรยากาศที่สวยงาม แสดงแสงเงาที่ตกกระทบและระยะใกล้ไกลตามสภาพที่เป็นจริง หรือเรียกว่า ภาพภูมิทัศน์ ภาพทิวทัศน์แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ภาพทิวทัศน์บก (Landscape) ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง (Structural Landscape) และภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape)

*(*อ่านรายละเอียดในหนังสือ วาดเส้นพื้นฐาน โดย อนันต์ ประภาส)*

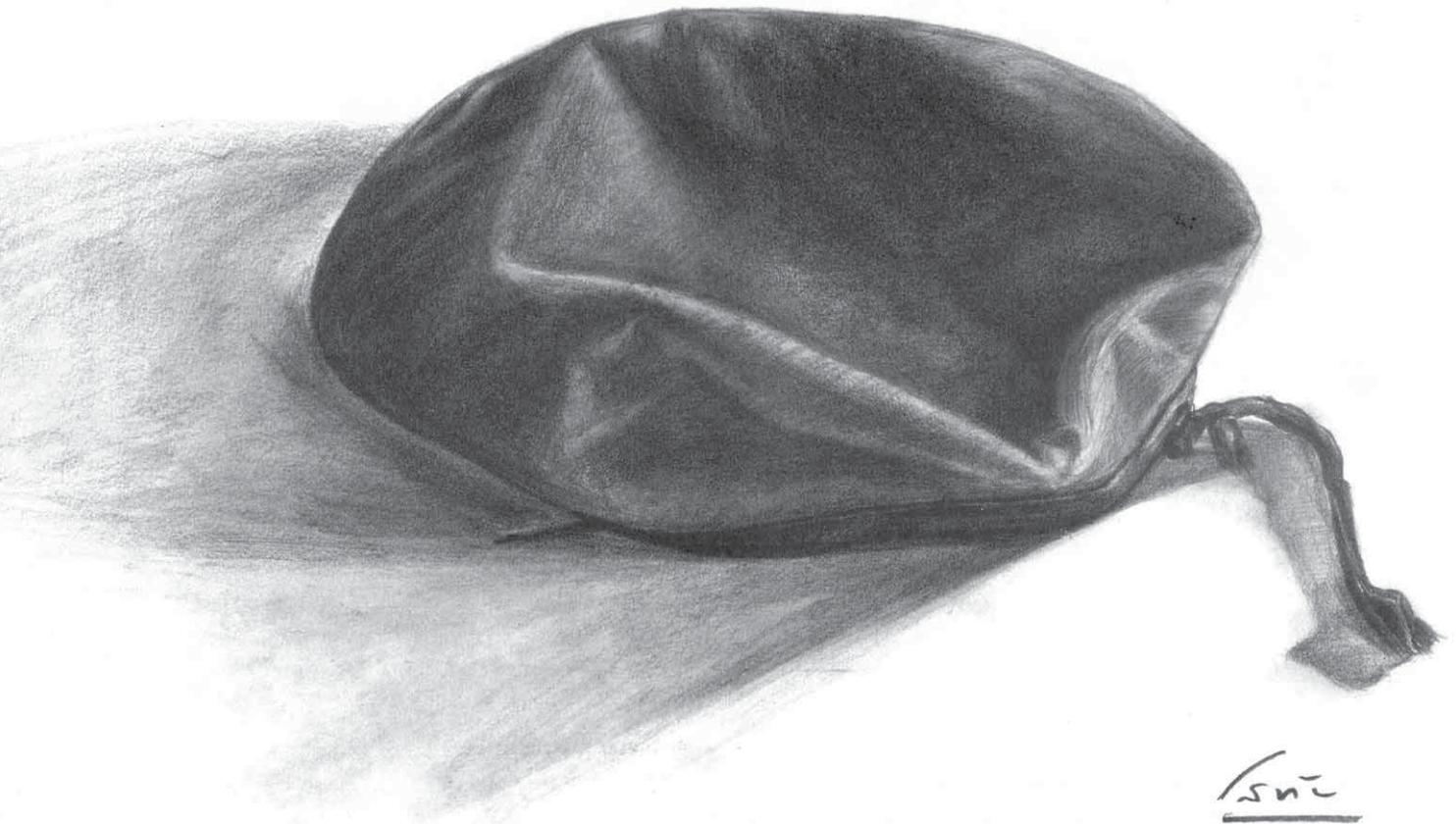
วัตถุประสงค์ของการวาดเส้น

1. เพื่อแสดงออก, การถ่ายทอดทางอารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการของมนุษย์
2. เพื่อเป็นการสื่อสาร เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมาย ภาษา
3. เป็นเครื่องมือบันทึกข้อเท็จจริง ข้อมูล ประสบการณ์ ประวัติศาสตร์ของมนุษย์
4. เพื่อเตรียมการ ทดลอง ทำแบบร่างสำหรับงานศิลปะและงานออกแบบ
5. เพื่อปลูก และพัฒนาความคิดที่เป็นสาระต่อการสร้างสรรค์ พัฒนาจิต สมาธิ ความสัมพันธ์ระหว่างกายและจิตขณะปฏิบัติการ
6. เพื่อศึกษาธรรมชาติ ชีวิต ความสัมพันธ์กลมกลืน และขัดแย้งในสาระแห่งธรรมชาติ เป็นการเก็บเกี่ยวประสบการณ์วิธีหนึ่ง
7. เป็นพื้นฐานในการศึกษาศิลปะ เพิ่มพูนความชำนาญ เพื่อเสริมทักษะในการแสดงออกทางศิลปะ
8. เป็นเครื่องช่วยในการศึกษาวิชาการทุกแขนง
9. เพื่อตัวของมันเอง โดยความตั้งใจของศิลปินที่สร้างสรรค์ให้งานวาดเส้นเป็นศิลปกรรมที่สมบูรณ์แบบโดยไม่อิงกับวัตถุประสงค์อื่น

ประโยชน์ของการวาดเส้น

การวาดเส้นเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการรู้สึกสัมผัสกับวัตถุต่างๆ ช่วยเพิ่มจิตสำนึกต่อโลกทัศน์ภายนอก ช่วยฝึกและพัฒนาประสาทสัมผัสภายนอก (ความจริงตามตาเห็น) และประสาทสัมผัสภายใน (ความจริงแท้โดยสาระแห่งจิต) การวาดเส้นจะเป็นเครื่องมือนำประสบการณ์เหล่านี้มาสู่ผู้ปฏิบัติ ทำให้รู้จักและเข้าใจโลกอย่างถ่องแท้ขึ้น ฝึกให้มีการตอบสนองที่ฉับพลัน ทำให้รู้จักสร้างสิ่งที่มีความหมายขึ้นโดยรู้จักเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้รู้จักตัวเอง ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ที่สำคัญ การวาดเส้นคือพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่ความชำนาญในศิลปะทุก ๆ แขนงอีกด้วย

วาดเส้นมัณฑนศิลป์

วิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์ เป็นวิชาปฏิบัติ อยู่ในรหัส 60 เป็นวิชาบังคับในการสอบเข้าเรียนต่อในทุกสาขาของคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (รวมถึงในสถาบันอื่นๆ ที่ใช้ข้อสอบร่วมกันในบางปี) การสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์เป็นการวัดความสามารถพื้นฐานและศักยภาพที่จะเรียนในวิชาชีพด้านศิลปะ-ออกแบบให้ประสบความสำเร็จ จึงนับว่าเป็นวิชาที่สำคัญมาก เพราะเมื่อนักเรียนสอบติดเข้าไปเป็นนักศึกษาในคณะนี้แล้วจะต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการวาดเส้นเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาออกแบบในสาขาที่เรียนตั้งแต่ชั้นปีที่หนึ่งจนจบหลักสูตร และยังต้องใช้ในการประกอบอาชีพอีกด้วย

วาดเส้นมณฑนศิลป์ ต่างจาก วาดเส้นทั่วไป อย่างไร

ในวิชาวาดเส้นทั่วไป จะให้ความสำคัญกับการจัดภาพ โครงสร้าง น้ำหนักแสงเงา มิติ-ระยะ เป็นหลัก ส่วนวิชาวาดเส้นจิตรกรรม ก็จะทำให้ให้ความสำคัญกับการวาดภาพคน ทั้งคนเต็มตัวและคนครึ่งตัวโดยเน้นไปที่ความถูกต้องของโครงสร้าง สัดส่วน เป็นหลัก

สำหรับวิชาวาดเส้นมณฑนศิลป์ นอกจากผู้เข้าสอบจะต้องมีทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดภาพ การร่างโครงสร้างที่ถูกต้อง น้ำหนักแสงเงา มิติ-ระยะ แล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับความเหมือนจริง เป็นอย่างยิ่งด้วย ทั้งในเรื่องของขนาด-สัดส่วน ลักษณะผิวตามสภาพความเป็นจริงของวัตถุ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น ลวดลาย สี สัน ความเป็นธรรมชาติ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ที่สอดแทรกลงไปในงานด้วย เช่น ความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกมุมมอง การจัดท่าทาง การจัดองค์ประกอบของวัตถุ ฯลฯ

ประโยชน์ของ วาดเส้นมณฑนศิลป์

นักออกแบบจำเป็นต้องสร้างสรรค์ผลงานตามมาตรฐานและข้อกำหนดที่วางกรอบไว้ เนื่องจากงานออกแบบทุกชิ้นจะต้องตอบสนองในเรื่องประโยชน์ใช้สอย (Function) นักออกแบบจึงต้องวางแผนตั้งแต่เริ่มต้นว่าผลงานชิ้นนั้นจะสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใคร สร้างสรรค์ขึ้นด้วยวัสดุอะไร ผลิตด้วยวิธีใด เช่น ผลิตที่ละชิ้นหรือผลิตเป็นจำนวนมาก (อุตสาหกรรม) ใช้งบประมาณเท่าไร สำเร็จแล้วใช้ได้จริงหรือไม่ ผู้ใช้พึงพอใจหรือไม่ คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ฯลฯ การมีทักษะในวิชาวาดเส้นมณฑนศิลป์ จะช่วยให้นักออกแบบมีความเข้าใจสิ่งที่ศึกษาอย่างถ่องแท้ ช่วยสร้างนิสัยช่างสังเกต รู้จักแยกแยะความแตกต่างของวัตถุ รู้จักคุณค่าของวัสดุ รู้จักลักษณะเฉพาะของวัตถุชนิดต่าง ๆ รู้จักเปรียบเทียบเชื่อมโยงข้อมูล รู้จักนำลักษณะความโดดเด่นของวัตถุมาผสมผสานกัน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ทักษะพื้นฐานการวาดเส้น

การเรียนวิชาวาดเส้น มี 3 เรื่องที่ต้องรู้คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดเส้น วัสดุอุปกรณ์ และทักษะ ในบทที่ 2 ได้กล่าวมาแล้วเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นไปแล้ว ต่อไปนี้จะพูดถึงการเตรียมวัสดุอุปกรณ์และทักษะในการวาดเส้น

วัสดุอุปกรณ์สำหรับงานวาดเส้น

กระดาษรองเขียนและตัวหนีบกระดาษ กระดาษที่ใช้โดยทั่วไป และใช้ในการสอบด้วย จะมีขนาดประมาณ 41 x 61 ซม. ตามขนาดของกระดาษที่ใช้สอบ กระดาษรองเขียนนี้ควรผนึกด้วยกระดาษรองให้หนาพอประมาณ เพื่อเวลาวาดรูปพื้นกระดาษจะไม่แข็งจนเกินไป ทำให้ภาพที่วาดดูกลมกลืน และสามารถควบคุมเส้นและน้ำหนักได้ง่าย ตัวหนีบกระดาษควรมีไม่น้อยกว่า 4 ตัวเพื่อหนีบได้ครบทั้ง 4 ด้าน

กระดาษสำหรับวาด ในที่นี้ควรใช้กระดาษวาดเขียนชนิด 80 ปอนด์ ซึ่งเมื่อฝึกใหม่ ๆ อาจจะรู้สึกว่าวาดยากเพราะเนื้อกระดาษค่อนข้างยุ่ย เวลาลบหรือแรเงากระดาษจะขี้ง่าย แต่เราจำเป็นต้องฝึกด้วยกระดาษ 80 ปอนด์ เพราะเวลาสอบจริง ทางกรรมการคุมสอบจะแจกกระดาษชนิดเดียวกันนี้ให้กับเรา จึงจำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยเอาไว้ อีกเรื่องหนึ่งที่เราควรสังเกตคือ กระดาษ 80 ปอนด์นี้มีสองด้านไม่เหมือนกัน ด้านหนึ่งเนื้อกระดาษจะเป็นขุยมากกว่าอีกด้านหนึ่ง เมื่อแรเงาออกมาแล้วอาจจะมีจุดต่างเกิดขึ้นบนภาพ และเมื่อใช้ยางลบ กระดาษจะขี้ง่าย จึงควรพิจารณาให้ดีก่อนลงมือวาด ซึ่งหากได้ฝึกฝนบ่อย ๆ ก็จะคุ้นเคยในการเลือกด้านกระดาษที่ถูกต้อง

ดินสอแรเงา ตามปกติเราจะใช้วัสดุอะไรก็ได้ในการวาด ขูดขีด ลากเส้น หรือป้ายลงไปให้เกิดร่องรอยบนวัสดุรองรับก็ถือว่าเป็นงานวาดเส้นแล้ว แต่สำหรับการสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์ ดินสอแรเงาที่เหมาะสมที่สุดคือดินสอเกรด EE เพราะสามารถสร้างน้ำหนักได้ตั้งแต่อ่อนที่สุดไปจนถึงน้ำหนักเข้มที่สุด ไล่ดินสอก็มีความนุ่มพอเหมาะ ง่ายต่อการควบคุมน้ำหนัก ควรมีดินสอเตรียมไว้หลาย ๆ แท่งและเหลาไล่กล่อ่งไว้ให้เรียบร้อยทั้งสำหรับการฝึกฝนและในสนามสอบ อย่าเสียเวลาเหลาดินสอในช่วงเวลาเรียนหรือในห้องสอบ จะทำให้เสียโอกาสดี ๆ ในชีวิต ที่สำคัญ ห้ามทำดินสอหรือกล่อ่งดินสอตกเด็ดขาด

ยางลบ มีหลายแบบให้เลือกใช้ ทั้งยางลบดินสอ ยางลบหมึก ยางลบสำหรับการเขียนแบบ สำหรับยางลบที่เหมาะสมในการใช้วาดภาพด้วยดินสอ EE คือยางลบชนิดอ่อน เพราะไม่กัดกระดาษมากเกินไป ควรมียางลบอย่างน้อย 3 ก้อนเพื่อสะดวกเวลาหยิบใช้ เพื่อหล่นหาย และที่สำคัญ ในช่วงตกแต่งภาพบางครั้งเราต้องการยางลบที่สะอาด ๆ หรืออาจต้องตัดยางลบเป็นชิ้นเล็ก ๆ หากมียางลบก้อนเดียวก็จะถึงขั้นตอนสุดท้ายยางลบอาจจะสกปรกทำให้ต้องเสียเวลามาทำความสะอาดยางลบอีก

อุปกรณ์สำหรับเหลาดินสอ การวาดเส้นบางครั้งก็ไม่ต้องดินสอที่แหลมคม แต่บางครั้งก็ต้องใช้ดินสอที่แหลมมากๆ เพื่อการเน้นและการเก็บรายละเอียดหรือแรเงาในซอกหลืบ อุปกรณ์เหลาดินสอที่จะแนะนำคือ มีดคัตเตอร์และกระดาษทราย มีดคัตเตอร์ใช้ในการเหลาดินสอเตรียมไว้ ส่วนกระดาษทรายใช้ฝนปลายไส้ดินสอให้แหลม หรือป้านเมื่อต้องการ (ควรใช้กระดาษทรายเบอร์ละเอียด)

วัสดุรองรับเศษดินสอ จะใช้ถุงพลาสติกก็ได้ หรือกระดาษ A4 พับขอบให้เป็นถาดก็ได้ ใช้รองรับเศษไม้และผงไส้ดินสอ ใช้เสร็จแล้วสามารถขยำทิ้งได้เลย

กระดาษ A4 ควรมีกระดาษ A4 อย่างน้อยสัก 10 แผ่นติดตัวไว้เสมอ ประโยชน์ของมันคือ ใช้พับเป็นแบบสำหรับวาด, พับเป็นวัสดุรองรับเศษดินสอ, ใช้รองมือเวลาแรเงาเพื่อกันมือไปถูกกับภาพที่แรเงาแล้วหรือกันเหงื่อ, ใช้ตัดเป็นแผ่นเล็กๆ เพื่อกันภาพเวลาตากแห้งชั้นสุดท้ายเช่นกันส่วนที่ต้องการลบกับไม้ไม่ต้องลบออกจากกัน, ใช้เป็นกระดาษสำหรับทดลองร่างความคิด-ร่างองค์ประกอบ ฯลฯ

วัสดุซับเหงื่อ/ทำความสะอาด อาจเป็นกระดาษทิชชู หรือผ้าขนหนูผืนเล็ก หรือมีทั้งสองอย่างก็ยิ่งดี รวมถึงแปรงทาสีชนิดขนอ่อนขนาดประมาณ 3 นิ้ว สำหรับปัดฝุ่นหรือเศษยางลบ

ทักษะพื้นฐานในการวาดเส้น

ก่อนที่จะลงลึกไปถึงการฝึกฝนเพื่อเตรียมสอบวิชาวาดเส้นมัณฑนศิลป์ ทุกคนควรมีทักษะพื้นฐานในการวาดเส้นเสียก่อน ซึ่งประกอบด้วย

การจับดินสอ

เริ่มต้นจากการจับดินสอที่ถูกต้อง โดยทั่วไปแล้วการจับดินสอเพื่อวาดรูปมี 2 วิธีคือ

จับแบบเขียนหนังสือ ดินสอดำจะทำมุมกับพื้นกระดาษประมาณ 45 องศา เส้นสายที่วาดออกมาจะมีขนาดเล็กและละเอียด จึงเหมาะสำหรับวาดภาพที่มีขนาดเล็กหรือภาพที่ต้องการแสดงรายละเอียดมากๆ แต่ไม่เหมาะกับการร่างภาพโดยรวมหรือภาพที่มีโครงสร้างใหญ่

